

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Controversiarvm Omnivm Hvivs Ævi Lvthero-Calvinisticarvm Libri Tres

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1627

VI. De Sanctorvm, Sacrorvmqve Cvltv.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35233

tus agricola; aut mallei vomer, quem cudit
faber.

AVTOR. Sat docui ex ipsismet cō-
tra ipsos, quod vllum fore iudicium ne-
gare cogantur. At verò sunt ea indigna
Christianis auribus; calamò indigniora
castigatorio: nec locum reperiunt apud
quengquam, nisi quem par furia spiritus
infatuarit. Quales brachio sæculari re-
linquendos, aut Deo Vindici, censeo.

Verum quantò Christianis istis aliter
ac sanctius Ethnici ac Turcæ? *Homini,*
ait Cic. in Lælio, *datur ascensus in cælum*
propter mentem, virtutem, fidem. Alcora-
nus in Azoara 1. *Omnis rectè viuens Ma-*
humetes, bonique gestor indubitanter diui-
num amorem assequetur. Et passim Azoara
27. 28. 39. 45. *Secundum modum operum*
suorum quemque Deum remunerabitur, tri-
buens vitam aternam.

VI. DE SANCTO- RVM CVLTV.

QVÆSTIO LXXII.

Qualia Luthero-caluinistarum de
Sanctis sint Mendacia, & in
eos Coniugia?

DE Mendacijs repete ex meo *Men-*
dace Antipapist. q. 4.

CONVITIA LVTHERANORVM
& Calumniæ sunt blasphemæ, factis &
dictis declaratæ.

I. Factis quidem, vt cum Imagines
S. Crucis, Christi & Sanctorum, exocu-
lant, naribus & auribus truncant, muti-
lant manus ac pedes, totoque corpore
statuas scedant, & comminuunt: cum

SS. Reliquas, corpora, & lypsanthecas,
templa Sp. Sancti, cum aris ipsis euer-
tunt, & profanant.

2. Lucianus impius Deos falsos de-
ridiculos fecit, ac irrisit: At Erasmus
Amicos & Domesticos Dei irrisui pro-
pinavit. Ecce Verba impia eius in Col-
loquio, Naufragium.

Num imminente mortis periculo Diui cuiusquam im-
plorasti præsidium? Cui alter: No id quidem. Quam-
obrem autem? Quia spacio sum est cælum; si cui Diuorum
commendauero salutem meam, (puta Petro, quia fortasse
prius audiet, vt proprior ostro) priusquam ille conueni-
at Deum, priusquam exponat causam meam, ego iam pe-
riero.

Piò jocos impios!

3. Eodem in libro, more Lucianæo, B.
Virginem, Chryostomo verè Seraphi-
cis sanctiorem, in locum ponit impuri-
simæ Veneris, in præfectura maris.

4. In Dialogo etiam de peregrinatione fingit B. Ma-
riam ad Glaucoptum scribere talia: *Quod Luthero-*
rum secutus strenuè suades superuacaneum esse innocare
Diuos, à me quidem isto nomine bonam magnamque
gratiam te inisse scito; Nam antehac tantum non ene-
rabar improbris mortalium opprobriationibus. Ab Vna
petebantur omnia; quasi filius meus semper infans esset;
Quia talis fingitur, pingiturque in sinu meo.

Vah! Christianum talia?

LVTHERVVS, *suprà quæst. 38* Pluris non facit B.
Virginis preces, quam cuiusquam è vulgò: quòd simus
æquè sancti, ac illa.

AVTOR. Ecquid igitur Bernardus
tot enumerat Prærogatiuas B. V. Mariæ?
Chryostomus B. V. dicit *Cherubin hono-*
rationem, Seraphin gloriosorem? Quid
Anselme ais: Ea puritate nitere Mariam,
qua maior sub Deo nequeat intelligi? Si æ-
què sancti omnes, ac B. Maria; quò illi
tropæum Virginitatis, cum maternitatis
honore? Quò illi toleratia tot, ac talium
cum Filio suo Christo? Quo gladii cor
penetrantis patientia? Vt sancti fierent
Martyres, Confessores, &c. quanta subie-
runt? Lutherani, sine talibus, æquè san-
cti sant, sc. ac iusti. P 2 Quin-

QVINTINVS, Sutor & autor Libertinorum, teste Caluino *lib. de instruct. contra Libert. c. 9.* in Sanctos petulantissimus, Paulum appellat *Fas contractum*; Iohannem Iuuenem *stolidum*; Matthæum *foreratores*; Petrum, *Christi abnegatorem*.

CALVINVS istam verè & seuerè arguit impietatis sed ipse impietate immanior fuit. 1. Nam Veteris Testament. Sanctos prociudit *Instit. lib. 3. cap. 14. §. 11.*

Abrahamum idololatram facit. *c. 2. §. 31.* Sara peccauit ei ancillam viro supponens. Rebecca imposturis Dei Veritatem corrumpit, Iacobum mentiri coegit. Iudas, *l. 3. c. 5. §. 8.* vir præposterè Zeli, pro mortuis sacrificium fecit. Sephora, *lib. 4. c. 15. §. 20.* stulta mulier peccauit, filium circumcidens. &c. Moyses, *in 32. Exod.* imperiosè legem Deo præscripsit, suâque eum exiit iustitiâ.

2. Novi Testamenti Sanctos inuocatos, ait, habere aures oportere à cœlo ad terram porrectas, si exaudire debeant. *Instit. l. 3. c. 20. §. 27.* Appellat *Mortuos, Umbras, Laruas, Colluuiem*: In lib. de vera Ecclesiæ reformat. vocat *Monstra, carnifices, bestias.*

AUTOR. Nec seruos suos sic appellari tulisset. Christe, talia qui tuleris? Tu de talibus dicis ac spondes, Apoc. 6. *Si quis vicerit, dabo ei sedere in Throno meo; sicut ego vici, & sedi in Throno Patriæ mei.* Nos tecum, Christe, contra Hagiomachostales, Lutheri, Caluini que Maiores, Porphyrium, Iulianum, Vigilantium, Wiclefsum, &c. stabimus irretorto oculo, pede irremoto. Tu nos Adiuua. Lector consulat doctissimum Nic: Serarium in *Litanæutico lib. 2. c. 14, 16.* de prædictis Caluini monstrosis calumniis in Sanctos.

QVÆSTIO LXXIII.

An Sancti corpore exsoluti sint in cœlis beati?

LVTHERVS in prælect. in Genesim, teste Fri. Stapli-

lo in par. 2. Theol. Luth. Negat.

CALVINVS *Instit. l. 3. c. 20. 29.* Solum

Christum vult in Sancta Sanctorum introgressum; reliquos residere in atrio ad vsque mundi consummationem. *Ibid. §. 24.* Animas dicit eas fide & spe nobiscum coniunctas eadem: proinde visione carere beata. cap. 25. §. 6. *Solum, ait, & temerarium querere, quo in loco sint anime iustorum, & an gloria fruantur: & ipse non frui audacter definit.* Vide supra *quest. 67.* & in mea *Genealog. part. 1. quest. 18.*

Qua eadem in hæresi olim hæserunt, (preter Tertull. & Vigilantium) etiam ARMENI, teste Guidone in *Summa de hæret.* Et GRÆCI, teste S. Thoma in *Opusc. 6. c. 9.* Hi arguuntur mouent, quibus nostrates pugnant Nouatores.

SVADENT verò istis. 1. *Matth. 22.* Merces operariis datur ad vesperam: id est plena beatitudo post extremum iudicium.

2. *Hebr. 11.* *Hi omnes testimonio fidei probati, non acceperunt repromissiones; Deo pro nobis aliquid melius providente. ut non sine nobis consummarentur.* 3. *Apoc. 6.* *Vidi sub altari animas interfectorum.*

4. S. Patres Græci, Latini que sic doctes, post extremum iudicium Sanctos primario fore beatos, quando præmia & pœnæ cuique tribuentur.

5. Nec Christi anima protinus à morte cœlos beata petiuit: in inferno degit ad ipsam resurrectionem: sic & nostræ, quarum exemplar est Christus.

6. Vel dæmones ipsi punientur post iudicium extr. non iam. Vnde *Matth. 8.* *Veni ante tempus torquere nos: Luc. 8.* *Deprecabantur eum, ne imperaret illis, ut in Abyssum irent.*

7. *Ioan. Scharpius Scotobritannus in Cursu Theol. p. 2. c. 37. q. 1.* arguit Bellarminum falsi, quod dicat Caluinum negare Sanctos in Dei visionem admissos esse: asseritque nobiscum multis sententiam Catholicam.

AUTOR. Plurima hic paucis decidenda videntur.

L. In Veteri Test. clausam cœli viam Christi-

Christus in Nouo reseravit, perruptoque velo Tabernaculi cessarunt figuræ; & in cœli Sanctuarium è Lympo S. Patres sūt introducti. 1. Hinc in nouo Testam. S. Patres omnes docent inuocandos esse Sanctos; quod in Veteri, vt nefas, nequaquam sic, vt hodie licebat. 2. Hinc ante Christi aduentum mors Sanctorum plangebatur: at post festiuè commemoratur. 3. Neque prior ad pœnas Deus est, quam ad præmia: at improbos gehennâ punit, *Luc. 16.* Quocirca potius iustos cœlesti gloria remuneratur.

II. Si quando Patrum quidam dicunt, Sanctos ante iudicium extremum non esse beatos; aut non videre Deum: id omninò de consummata Corporum cum animabus beatitate ac visione dicere sunt intelligendi: Cæteroquin ipsi sibi sæpius contradixissent.

III. Neque iustè videri iniustum potest, animas ante corpora beari; 1. Cum anima separata, non corpus solum, sit gloriæ capax. 2. Et cum anima præcipuè ad meritorum cumulum extruendum operetur; corpus verò duntaxat vt instrumentum cooperetur. 3. Tum etiam vtriusque vnum est suppositum personale; quocirca præstat alteram partem ad tempus felicitate solam perfrui, quam neutram. 4. Nubè SS. Patrum adducit Bellarm. *lib. 1. de Sanctis cap. 4. 5.* & *Rationum cap. 6.* Vide etiam in meo *Antichristo p. 1. quæst. 21.* inque *Mendace Antipap. par. 1. q. 4.*

DICO AD I. Merces particularis & imperfecta datur ad vesperam cuiusque vitæ: Vniuersalis in consummatione omnium.

AD II. Repromissiones, 1. De Mes-

sa illi acceperunt: nos Ipsummet. 2. De beatitudine per Christi Ascensionem accipienda illi: nos ipsam accipimus. 3. Vtrique accepimus repromissiones de beatitate consummata post extr. iudicium omnibus impertienda.

AD III. Altare Christus est; per quem omnia Sacrificia offeruntur: & sub eo Sancti isthic sunt gloriosi; sicut hic victoriosi extiterunt.

AD IV. S. Patres vtrique stant certatim pro nobis, etiam ij quos contra nos producut. Nam hi de incompleta beatitudine loquuntur iam data: de perfecta verò post iudicium danda. Nā tunc anima beatior erit Extensiuè, scil. etiam quoad corpus, in gloria essentiali. Ita *D. Th. 2. q. 4. c. 5.* qui prius, *in 3. d. 49. q. 1. a. 4.* sentierat, etiam Intensiuè maiorem fore beatitudinem Sanctorum. Sicque videtur definisse Benedictus 12. Continuari gloriam Sanctorum. Non igitur iudicium generale est superuacuum, ob V. causas: *Bellarmin. lib. 1. de Sanct. c. 6.* Nec iniustum est, animam sine corpore beari; tametsi non sine colaboret.

AD V. Christi Anima non ascendit in cœlum corporeum: quia ab instanti Incarnationis fuit beata, quod est Esse in cœlo. Deinde Corpus Christi est nostro exemplar moriendo, quiescendo, resurgendo & ascendendo: non autem ad inferos descendendo: quia venit vt viam monstraret nobis ad cœlos.

AD VI. Dæmones sunt damnati, & dira perperiuntur, vbi vbi sint, etiam in aère: nam gehennam circumferunt, ait S. Bonauent. Attaman pœnam completam recipient in iudicio extremo Et hæc

P 3 hor-

horrent, ac deprecantur. Sicque Patres sunt intelligendi, vt docet te *Bellarminus ibidem*.

AD VII. Impudens fycophantia est: solum error typographi irrepsit, posito *lib. 4. pro lib. 3. Inst.*

QVÆSTIO LXXVI

Num certus sit Canonismus ad agnoscendos, colendosq, Sanctos?

LUTHERANI pariter & CALVINISTÆ pernegant omnē Canonismū, rident, detestantur: ipsumque Diris deuouent Papam canonizantem; cuius vt omnia diffamant ceu Antichristiana; sic & Sanctorum canonizationem esse calumniantur Idololatricam *εἰ ποθέωσιν.*

SVADENT istis apud Scharpium Scotobritannum in *Cursu Theol. Sect. 37. q. 2. 1.* Canonizationis nec mandatum, nec exemplum est in Scriptura; Et Papam in ea posse errare concedit *Bellarminus*. 2. August. *Mulorum corpora honorantur in terris, quorum animæ torquentur in gehenna.* Quia hypocritæ soli Deo noti sunt. 3. Solus Deus nouit, qui sunt sui. 4. Leo III. cepit canonismum: at tunc regnauit Antichristus. 5. *Bellarm. c. 3.* concedit damnatos pro beatis cultos. 6. Recensio Sanctorum in Scriptura non est canonizatio ad cultum, sed ad imitationem. Dein etiam impii recensentur.

AUTOR. Quid agas talibus? Quo purget quis hellebero voluntariè insanens cerebrum? Serion' cum istis, an agam ridiculò?

I. Sed agam more ipsorum suo. 1. Vide age sis Luthero-caluinisticos Canonismos. In Lutherano theatro apud *Doctiss. Serarium l. 2. Litaneutici c. 4.* vocatur *Lutherus Sanctus Pater*. Quin ipse de se ipso talia in *Colloq, Mensal.*

fol. 492. *Ego sum Vir Dei.* In tom. 2. *Len.* fol. 92. b. *Ego sum Sanctus Dei.* In tom. 1. *len. fol. 353. b. Ego sum Sanctus Domini.* In tom. 2. *len. fol. 49. a. Ego sum Angelus.* *Ibidem fol. 68. a. Verbum meum est Christi Verbum; os meum est os Christi. Quid plura? Beatus uenter, qui me parauit.* NB. Hæc verba reperiuntur in editione prima: in postrema omittuntur. Vide sui canonizatorem, ac tantum non pene Apotheositam.

2. Lutherus an non in prophetis suis, c. de Papatu, apud *Georg. Waltherum* ait: *Sanctus Ioannes Huss de me prophetauit.* De Luthero Calvinista *Sibrandus lib. 4. c. 1.* ait, *Sanctissimus Christi seruus:* *Sicidem alibi Calvinum* appellat: *Caluinum Oecolampadium, epist. 52.*

3. Videntur autem hoc inuidiæ lat in Coelites à Bogomilis hæreticis fuxisse quorum amentia dixit in *Euāgelio* precipi, *Dæmonia, ne nocerent, colenda;* retho *Euthymio.* Qui iidem cum SS. Parrum aliquem nominabant, noluerunt Sanctitatis elogium præfari. At *QVI* per Caluinistarum impietas Parisiis publicè nota est, & damnata. *Petrum, Paulum* dicunt, scribunt; non *S. Petrum, S. Paulum.* Cum suum Caluinum Sodomiticum non citra præfationem *Monsieur* appellent; vt notat *Serarius in Tobiam cap. 2. quest. 1.*

4. Notauit & *D. Driel* in *sica Antipericope Pareana, pag. 22.* Sacram adem *Heidelbergæ ad S. Spiritum* non vocari, sed duntaxat *ad Spiritum.* Testantur idè *Lutherani Heiderbergæ pulsi Prædicantes, libro Tubingæ edito, anno 1585. pag. 21. 31. 32. 54.*

5. Similiter olim *Leo & Copronymus*

mus Iconomachi, *Sanctos*, vetabant appellari; teste Glyca in *Annal. parte. 4.* Leo etiam *templum Sanctorum XL martyrum*, non nisi *XL. martyrum* voluit vocari. Michaelus, vt patet in *Miscellaneous*, vetuit imaginibus subscribi, *Sanctus*, &c. Ettela hæc ex ipsorum pharetra.

II. Nunc more demum meo Canonismum asseram: Quem esse infallibilem oportere, in *Genealog p. 1. quest. 20.* partim ostendi.

1. Per Ecclesiam Beati ac Sancti differunt, non cœlesti felicitate, sed honore & testimonio publico felicitatis, ab Ecclesia declarato.

2. SANCTI agnoscuntur probabiliter ex miraculis, quæ aut viui, aut mortui designarunt. Probabiliter inquam, cum & prodigia esse falsa queant, 2. *Thef. 2. & 2. Cor. 11.* Et vera miracula etiam a non Sanctis dentur. *Mat. 7. v. 22.*

3. Ergo infallibiliter cognoscuntur Sancti, 1. Vel Scripturæ testimonio: vt quos Apostolus, *Heb. 11.* in suo recenset Hagiologio. 2. Vel Iudicio Ecclesiæ; quæ 2. *Tim. 3. Columna & firmamētum est veritatis.* Quod iudicium Canonizatio dicitur, decernens honores Sanctis septemplex. 1. Nomen Sancti. 2. Inuocatio. 3. Artis & templis colli. 4. Missis & Horarum Canonicarum officiis celebrari. 5. Festos illi dies agitari. 6. Imaginibus in locis sacris representari. 7. Reliquias eorum in aris ac lipfantheis honorari.

III. Hunc diuorum honorum Canonismum adstruimus *Scripturis, Ratione, & Primæ Consuetudine*, moreq; maiorum. 1. Scripturis quidem. Nam Deo ad Canonizationem adlubescit:

Quia Vtriusque Instrumenti Scriptoribancandem suggestit. Enimuerò ab hisce, publico Ecclesiæ testimonio Sanctos voluit plures declaratos. 1. Patet *Eccl. 44. 45. &c.* quantum testatur in clytos virtutibus viros Sanctos? 2. Lucas in Actis Canonizauit Stephanum, Iacobum maiorem, Petrum, Paulum, Silam. &c. 3. Christus Apostolus: *Vos amici mei estis. Qui secuti estis me, vitam aeternam habebitis. Pater Sanctifica illos; Serua illos, quos mihi dedisti. &c.*

2. Vin' Inflationem cultus? Ecce *Eccl. 44. Sapientiam Sanctorum narrent populi, & laudem eorum annuncient Ecclesie.*

3. Vin' Rationem Vtilitatis? 1. Hæc nostra Sanctorum imitatio est. *Heb. 11. Mementote Præpositorum vestrorum, qui locuti sunt vobis Verbum: Quorum intuentes exitum conuersationis, imitami fidem.* Atqui Canonismus eos, vt lucernas, in candelabro proponit. 2. Ad hæc cum membra simus vnius Corporis Christi; par est, vt, sicut afflictis compatimur, ita & glorificatis in cœlo congaudeamus in Ecclesia *Pfal. 150. Laudate Dominum in Sanctis eius.* Alias ex Fide rationes repetere ex mea *Genealog. part. 1. q. 20.*

De Necessitate Canonismi vide cultissimum Nic: Serarium in *Litanæutico l. 2. c. 12.*

DICO AD I. Exemplum declarationis Sanctorum extat & mandatum: vt iam patet.

AD II. Verum est de multis in auro sepultis, & mausolæo honoratis: at non de Canonizatis. Nec mortuus vllus est hypocrita; nec viuus talis canonizatur.

AD

AD III. Deus nouit; at non solus: sed & ij, quibus reuelat per infallibilem Sp. Sancti assistentiam: quæ Papæ & Ecclesiæ præstò est.

AD IV. Leo III. publicum canonicismum cœpit quoad solennitatem accidentalem, non quoad rem ipsam. Hæc vsus Ecclesiæ cœpit, tenuitque. *Bellar. cap. 8.*

AD V. At damnatos unde constitit? Cōstitit postea; at nō fuerant canonizati vnquā. Dein: Coluerit quendā vulgus errore facti; at non intentionis. Nec vulgus locale præualet Ecclesiæ vniuersali.

AD VI. Scopus canonicismi est & veneratio, non solum imitatio; patebit infrà. Et impiorum recensio fit in eorum detestationem.

QVÆSTIO LXXV.

Quis, qualisque Cultus religionis debetur Sanctis?

LVTHERANI Magdeburgenses Cent. 1. l. 2. c. 4. ol. 340. dicunt; *Omnis Sanctorum adoratio est Idololatria.* Sic plerique cæteri cum velana conuocitatione.

CAVLINVS *Instit. l. 1. c. 11. §. 11. & c. 12. §. 1. 2. & c.* nullum penitus Cultum patitur seu Angelis, siue aliis Sanctis deferri. Quod duplicem constituat Honorem, Diuinum, seu Religiosum, ui soli Deo; & Ciuilem, qui creaturæ cuiusque exhibetur. Porro δὲ λατρεύειν, id est, seruire plus esse vult, quam λατρεύειν, id est, colere: ac proinde Colere vltimum sine latria, esse colere sine Cultu; quod negari est. &c.

AUTOR. Plurima talia spuria vitulamina falce curtâ rescindam.

I. Cultus interior, exteriorue, cum triplicis existimatione Excellentiæ fertur: 1. Vel **DIVINÆ** ac infinitæ; & Hic

dicitur Latria. 2. Vel **HVMANÆ**; & est Obseruantia: 3. Vel **MEDIÆ**; & est Dulia. Ex quo liquet realem, non dōntaxat verbalem, vt Caluino placet, differentiam esse Latriæ ab Dulia: Differentiam autem vt finitum & Infinitum. Itaque infinities Latria Dei superat Duliam Sanctorum.

II. Quare soli Deo latriæ; Sanctis in cœlo beatis duliæ cultus debetur. 1. Sic Abraham, *Gen. 18.* Loth, *Gen. 9.* Balaam, *Num. 22.* Iosue, *cap. 5.* adorauit pronus in terram Angelum: Quod non erat ciuilitate, sed religiosè adorare, vt quouis homine altiore Dei ministrum. 2. Sic adorati sunt Sancti. Saul, *1. Reg. 18.* animam Samuelis adorauit; quem ideo nec Samuel, nec Scriptura reprehendit. Ita Abdias adorat Heliam, *3. Reg. 18.* etiam minorem maior. Sic filij prophetarum, *4. Reg. 2.* audito Spiritum Eliæ requiuisse super Helisæum, adorauerunt proni in terram. Sic, *Dan. 2.* Nabuchodonosor secum captiuum adorauit Danielem, ob intrinsecam sanctitatem eius. Ita SS. Patres. &c.

III. Quod prohibiti quidam sunt ad adorationem; error in causa fuit. Vt Cornelius in Petro quid Diuinum inesse putabat: Sic, *Act. 14.* Licaones in Paulo & Barnabo: *Apoc. 1.* Ioannes in Angelo, ait *Aug. quest. 61. in Gen.* putauerit apparere Christum; cum dixisset: *Ego sum primus & nouissimus; fui mortuus, & ecce sum uiuens.*

S. Patres autem reprehendunt eos qui ex hominibus Deos faciebant. Nos verò, ait S. Cyrillus Alexand. l. 6. in Iulianum: *non Deos factos esse dicimus Sanctos Martyres; sed omni honore dignari consueuimus.*

nimus. Damasc. l. 4. de fide c. 16. *Honorare decet Sanctos, ut Amicos Christi, ut filios Dei & heredes.*

IV. Atque inde factum, ut Dulia Sanctorum templis, aris, festis, votis, imaginibus, peregrinationibus omnia orbis Christiani loca completerit: Non sic Civilis & humana Observantia coluit Papas, Imperatores, Reges, &c. Non.

Rectè id quidè. Quia si civilis honor civili deberetur virtuti, ut sapientiæ, potètiæ, nobilitati: sanè altiorem deberi gratiæ supernaturali Sanctorum necesse est; qui, *ut mundi corde Deum* intuentur, æternamque sapientiam contemplantur, non in ænigmate; sed sicut ipsi cogniti sunt. Qui Dei potètiæ participes facti. Vnde Apoc. 3. *Qui vicerit, dabo ei sedere in throno meo.* Itemque nobilitatis diuinæ consortes; Vnde de ijs, Luc. 22. *Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum.*

QVÆSTIO LXXVI.

Inuocatio Sanctorum quatenus illicita, licitaque sit?

LUTHERANI perinde ut CALVINIANI tria, iam olim condemnata sæpius, renouant. 1. Mortuos pro viujs orare non constat à Scriptura. 2. Orare forsan vniuersim pro Ecclesia; non singulatim pro quocquam. 3. Inuocari Inutiliter, & Illicite. Vide in *Genealog. q. 21.*

SVADENT istis. 1. Inuocatio Sanctorum cedit in iniuriam Dei; qui solus vult inuocari. *Matth. 4.* 2. In iniuriam Christi, qui solus Mediator est ad Deum, 1. *Tim. 2. Eph. 2.* 3. Quia est inutilis, cum nec preces audiant, nec nostra cognoscant. 4. Est signum diffidentiae in Deū tam audire paratū, ut, *Hebr. 4. Cum fiducia ad eum accedamus.* 5. Christus nos docuit inuocare Patrem. 6.

Nullum extat Scripturæ exemplum aut mādatum de inuocandis sanctis. 7. Primitiua Ecclesia non vsurpauit eam inuocationem.

AUTOR. Liquida distinctio litèra dirimit; vbi obcæcatix abest peruicacia.

I. NEFAS est petere gratiam & gloriam à Sanctis, tanquam autoribus: Ergo solum ut ab Amicis Dei Intercessoribus. Ita Scriptura, Vfus Ecclesiæ, S. Patres, & Ratio.

II. NEFAS sentire est, Sanctos immediatos ad Deum Mediatos esse; cū per Christum duntaxat petita impetrèt. Ita Scripturæ, Patres, Vfus Ecclesiæ apud Bell. l. 1. de Sanctis c. 16. 17.

III. Sancti orant pro nobis in genere, vniuersim. Ioan. 15. *Dixit Dominus: Si steterit Moyses & Samuel corā me, non est anima mea ad populum istum.* Ergo poterant orare, etsi mortui. Dein Iudas, 2. *Machab. ult.* vidit Oniam & Ieremiam, dudum mortuos, multum orare pro populo.

CALVINVS negat eum librum esse Canonicum.

AT Concil. Carthag. III. eum pro canonico agnouit: Et illud CALVINVS contra Inuocationem Sanctorum allegat. Cætera vide in *Antichristo part. 1. quest. 22.*

IV. Sancti orant pro nobis etiam singulis; Quia Angeli pro singulis orāt, fatagunt, præ sunt *Tob. 12. Zach. 1. Dan. 10. Psal. 90. Matth. 18. Apoc. 8.* Ergo & Sancti. Nam *erimus similes Angelis.* Apocal. 2. *Qui vicerit, dabo ei potestatem super gentes.* Exempla apparationum id docent apud Bellarminum, *libr. 1. de Sanctis cap. 18.*

Q V. An.

V. Angeli & sancti piè, vtiliterque inuocantur.

1. Sic Scriptura, Gen. 48. Job. 5. Exod. 32. &c. Vide in *Antichristo*, p. 1. *quæst.* 22. Quia Sancti in Veteri Testamento non recipiebantur in coelos; (id quod iam denique Calvinistæ nobiscum dicere cœptant, vt Rainoldus lib. 1. de Rom. Idololatria c. 7.) ideo non solitum erat sic inuocari eos: *S. Abraham orapro. &c.* sed per merita ipsorum orabatur Deus. Vt Psal. 131. *Memento Domine David. &c. Propter David seruum tuum. &c.*

2. Deinde in vtroque Testamento viuentes à viuentibus legimus inuocatos: Vt 1. Reg. 7. *Ne cesses clamare ad Dominum pro nobis.* Eph. 6. &c. Sunt autem mortui Sancti æquè ac viui in eadem charitate nobiscum coniuncti, teste ipso Caluino: qui idcirco ad illud respondere nequiuit.

3. Ita per antiqua Concilia, S. Patres Græci & Latini: Ecclesiæ constans Vfus: Attestantibus signis ac miraculis innumeris.

Dicit Brentius c. 27. Confess. Wittenb. Patres in Concionibus suis sese ad Sanctos per prolopopæziam conuertisse.

Logi! Quid ergo ij, qui ex professo docent Sanctorum inuocationem?

CALVINVS *Instit.* l. 3. c. 10. absurdus fingit; Patres voluisse prohibere eam; sed impetum vulgi & consuetudinis perfringere nequiuisse.

O desperatos! Dicere audent, quod docere desperant; ne nihil dicant.

DICO AD I. At ita nec Sancti viuentes forent inuocandi: contra Thes. *Orate pro nobis. Iac. Orate pro inuicem.*

AD II. Idem sequetur falsum. Dein; Sancti sunt mediatores secundarij: Et nos pro nobis ipsi oramus citra

Christi iniuriam; ergo & Sancti hoc amplius possunt; idque ad honorem Christi.

AD III. At fecus omnes S. Patres. Nam Angeli cognoscunt res nostras: Tob. 12. *Ego obtuli orationem tuam.* Luc. 15. *Gaudium erit coram Angelis super uno peccatore pen. agente.* Psal. 137. *In conspectu Angelorum psallam tibi.* 1. Cor. 11. *Mulier velamen habeat propter Angelos.* Ergo & Sancti cognoscunt. Apoc. 5. XXXIV. *Seniores habentis phialas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes Sanctorum.* Item Sanctis in hac vita datur cognoscere occulta hominum: Vt 1. Reg. 9. Samuel noscebat interna Saulis: Elifæus fil. Giezi, 4. Reg. 5. Regis Syria, 4. Reg. 4. Daniel Nabuchodonosoris. Petrus Ananias, Act. 2. &c. Item intuentur Deum inque eo creaturas omnes. Abraham & Israël nescierunt suos; quia non verè intuebantur Deum in limbo.

AD IV. Paratus est audire Deus nos; & tamen misit ad lobum eius criminatores, vt pro eis oraret: Abimelech: gi dixit, Genes. 20. *Abraham orabit pro te.* Stephanus, Act. 7. *Domine ne statuas illis hoc peccatum.*

AD V. At licet nihilominus inuocare & Christum, & Sp. Sanctum, & Angelos; ergo & Sanctos.

AD VI. Mandato nil opus, vbi necessitas vrget. Dein; multa laudabiliter seruantur, quæ mandata non sunt; vt Consilia Evangelica: communicare ieiunos: Exorcismus infantum: sic. *Ierem. 35. Rechabita abstinerunt à viuo.*

AD VII. Variant Sectarij; Melanch. in *Apolog. Confess.* ait, non eius meminisse Patres ante Gregorium; *Kern. ad Sess. 22.*

coepisse tempore Augustini, autore Pet. Gnaphæo anno 480. At eum docuerunt Augustinus, Orig. Nectarius, Ephrem, Gr. Nazian: Basil. Nissenus, Ambr. Hier. apud Becanum in *Manuali* l. 1. c. 7. g. 6.

QVÆSTIO LXXVII.

Nam qua alia Quatuor carpant in Sanctōrum Inuocatione?

LVTHERVVS par. 2. in art. 2. Schmalcaldico. *Angeli in cælo pro nobis orant; sicut ipse quoque Christus facit, & Sancti in terris; & Fortassis etiam in cælis.* Ita & Melanchthon in Apolog. Confess. Aug. ad art. 21. Nec enim omnium humanarum eis debetur memoria; cum patet in Epulone, fratrum memore, *Luc. 16.* ut mouiti fierent cautiōes.

CALVINVS Instit. 3. c. 20. §. 23. Angelos salutis nostræ præfectos, cætus frequentare sacros ait: Sed hoc peculiare illis; ad alios Sanctos qui transferunt ordinem Dei confundunt & peruertunt. *Ibid. §. 24. Quis eo usque longæ eius aures esse reuelauit, quæ ad voces nostras porrigantur? Oculos etiam tam perspicaces, qui necessitatibus nostris aduigilent? &c. Non potest igitur, quo Pontificiorum preceulas cognoscant Sancti, explicari MODVS. Non igitur cognoscunt: Igitur nec orandi sunt.*

AUTOR. Duo hic controuertuntur: An cognoscant res, precesque nostras Sancti, & Quomodo?

I. Sancti cognoscunt preces nostras. *Apoc. 9.* Seniores enim *x x i v.* offerre eas sunt visi. Sciunt, qui ex humanis excedant; quomodo diuidentur pij. **2.** Qui piè obeunt, *Luc. 10. equalis Angelis sunt:* at hi cognoscunt nostra. *Tob. 3. Luc. 15. Apoc. 8.* **3.** Gubernant gentes cum Christo, *Apoc. 2. Matth. 24.* Ergo res earum cognoscunt. **4.** Faciunt præstantque petita nostra; vt exempla docent. **5.** Calvinus in epist. pag. 10. ad Farellum scripsit: *Coraldus stat coram*

Domini tribunali testis & accusator eorum nequitia.

II. **MODVM.** quo cognoscant. *S. Aug. lib. de cura pro mortuis cap. 11.* lo nescire fatetur; at factum credere. Explicari tamen potest; & varius. **1.** Sua celerimâ præsentia; **2.** Piorum, aut Angelorum nuncio; **3.** Dei reuelatione immediata; **4.** Vel Meditata; **5.** Dei uisione. *Greg. Dial. 4. c. 33. Quid ibi nesciant, ubi scientem omnia sciunt? D. Th. 1. q. 2. a. 2. 8. Quid non videant, qui uidentem omnia uident? &c.*

Ad quæ conuictus Calvinus in 1. Cor. 11. ait *Quid opus tam subtiliter philosophari?*

1. Et uerò ipse fatetur, quo Dominus in Cœna insit Modo, explicari non posse.

2. Et Calvinista dant, uisum in cœlis Christum S. Stephano; Modum tamen se nescire.

3. Ecce quàm clarè Beza in 1. Ioan. 2. *Sunt,* ait Cœlites solliciti de laborantium fratrum salute, suo nobis incomperito Modo.

II. **LVTHERVANI,** vt Kemnitius, Hedbrunnus, &c. & plerique, singularia Sanctōrum patrocinia petulantè uident, & exagitant.

Ex **CALVINIANIS** ille Anglus Rainoldus l. 1. de Rom. Idololatria, Chamiernus, &c. Calvinus Instit. l. 3. c. 20. §. 21. *Postquam ceptum fuerat in Sanctōrum intercessionem respicere, sensim sua cuique procuratio est attributa; ut pro negotij diuersitate nunc hic, nunc ille aduocaretur intercessor.*

AUTOR. Rident, subfannant, plaustra uerborū fundunt ij; quibus bonæ rei, causæque iustæ nihil suppedit, desertis ab omni ueritate, & rationis vel probabilitate. Sed istud Sycophanticum est.

Rectè, inquam, ac piè huic illiue bono procurando, vel auertendo malo

certi Sancti pollere gratia censentur, vt orari possint. 1. Nam 1. Cor. 12. dat sua cuique Deus dona pro vt vult: Vt cuius fit sic in cœlo, sicut & in terra, voluntas.

2. Deinde patet ea donorum diuersitas è Scripturis. vt Apoc. 2. *Qui vice-rit. &c. dabo illi potestatem super gentes.* Item alteri dabo stellam matutinam. Item, Matth. 24. *Alium Constituet Dominus super familiam suam: Aut super omnia bona sua.*

3. Hinc, Ioan. 14. *In domo Patris mei mansiones multe sunt; vt in qua suas quifque functiones obit domesticas, velut in Ecclesia militante: in omnes ordo bonus ex cœlesti Hierarchia descendit.*

4. Sicut enim, 1. Cor. 15. *alia est claritas solis, alia lune, alia stellarum; stella enim à stella differt claritate: sic erit in resurrectione, manebitque in gloria; Et verò est in animabus Sanctorum.*

5. Angelis varia delegata sunt munia: At, Luc. 20. *Sancti Angelis aequales sunt; Ergo, S. Ambr. l. 8. in Lucam: Sicut Angeli presunt; ita hi, qui vitam meruerint Angelorum.*

6. Vel herbis, lapidibus &c. rebusque aliis alia vis est indita; quanto magis gratiarum est distinctio in Sanctis?

7. Benè S. Aug. Epist. 173. *Vbiq; Deus est, & nullo includitur loco &c. Veruntamen ad ista, qua hominibus visibiliter nota sunt, quis potest eius consilium perscrutari, quare in aliis locis hec miracula fiant, in aliis non fiant? Subiicit exempla.*

8. Denique S. Patribus eodem in cultu obiecerunt Manichæi, apud Aug. l. 2. contra Faustum; Vigilantius S. Hieronymo; Iulianus, Apostata, teste Cy-

rillo l. 6. in ipsum: &c. *Hoc est Aesculapios, Martes, Pallades, Lucinas, &c. Deos, abasque inducere.*

Rainoldus inquit, id veteribus iniuriose ingestum fuisse; at hodie nobis verè dari probro.

Sed dicit; non docet: Nos verè eadem illi regerimus, quæ istis Sancti Patres responderunt.

QVÆSTIO LXXVIII.

An Sacris RELIQUIIS veneratio religiosa debeat?

LUTHERVS serm. de cruce iudicat, Reliquias, vt stylum seductiones, sub terram esse à fœderat. Sic & Lutherani.

CALVINVS idem: cuius SVASIONE vide in Genealog. p. 1. quest. 22. Idem in Matth. c. 9. v. 21. *Quòd mulier cogitat; si modo tetigerit Christi vestem, si protinus fore sanata.* 1. Singularis quidam fuit Sp. Sancti impulsus; Neque ad communem regulam trahendabit. Scimus quam proteruè loquitur Superstitio in stulta & inconsiderata emulacione Sanctorum. Atqui simia sunt, non imitatores, qui singulare aliquod exemplum, absque Dei mandato, & proprio magis sensu, quam spiritus directione usurpant. 2. Quòd in veste haesit pinus, quæ vt se illi sananda precibus offerret, zelo inconsiderato paululum à via deslexit. 3. Presertim cum paulo post ostendat, dubitantem perplexo animo id tentasse. Tam verò, vt docemus, hoc illi à Spiritu fuisse dictatum, non tamen fixa regula; Eidem nostram priuata exemplis huc & illuc circummagi non desera. Quia Dei verbo penitus affixam esse oportet.

Similia idem in Matth. c. 14. v. 36. Rogabant, vt vel finibriam vestis eius tangerent. Et quicumque tetigerunt, salui facti sunt. 4. Credibile est superstitione aliqua fuisse implicitos, cum ad tactum vestis restringerent Christi gratiam. 5. Saltem illum fraudabunt honoris sui parte; cum nihil virtutis sperarent ex simplici eius verbo. 6. Sed ne linum fumi-

gans extinguat, sese accommodat eorum rudita-
 ti. 7. Interea non est quod sibi placeant, qui
 gratiam Dei in ligno, aut clavis, aut vestibus
 quarunt: 8. Cum diserte pronunciet Scriptu-
 ra, nefas esse, quicquam nunc concipere de Chri-
 sto, nisi spiritali celestique eius gloria dignum.
 9. Tolerata fuit ad tempus eorum infirmitas,
 qui nescientes Christum esse Deum, propius ad
 eum accedere optarunt. Nunc, cum odore gra-
 tie sua calum & terram impleat, Fide, non ma-
 nibus, vel oculis apprehendere docet, quam è
 calis offert salutem.

AUTOR. I. Speciosa hæc & inau-
 rata; sed venenata, & serpentis in Para-
 diso sermoni tam similia, vt nec ouum
 ouo similis. Sed expendamus obi-
 ter. I. Singularem impulsus fuisse vn-
 de scit, vel probat? Silet. Factum lau-
 dat; imitari vetat. Cur: Cum id mira-
 culo Dominus approbaret? Et ipse ibi-
 dem Calvinus ex dicto Christi ad cæcos
 isto: *Iuxta fidem vestram fiat vobis*, dicat,
 generalem elicere doctrinam conuenit; Nos,
 modo ex fide precemur, nunquam in votis
 nostris repulsam passuros. Cur non pari-
 ter & istud in communem regulam trahi de-
 bet: ad venerandum Reliquias? Sicut
 ad istud. Matth. 8. Dic verbo & sanabi-
 tur puer meus, ait Calvinus: *Hinc colligi
 potest generalis regula; Certitudinem salutis
 nostre ex Verbo Dei putendam esse. Ita,
 quodlibet, licet.*

2. Inconsiderati Zeli factum arguit
 hæreticus, quod miraculo approbavit
 Christus. Nimirum liciti sui probatio-
 ne destitutus, ad criminationem verti-
 tur personæ; vt facti exemplique imitati-
 onem euertisse videretur.

3. Quid, quod eam dubitanter tentasse
 mentiatur, cui Dominus ait: *Fides tua
 te saluam fecit*; Hæc certa erat, non animi

perplexi. Ergo manet fixa regula de Reli-
 quiis venerandis: Quia hæc fides hic
 Dei verbo affixa est, quam frustra reuelle-
 re niteris Caluine.

4. *Ad tactum, gratiam Christi restrin-
 gebant?* Quin extendebant magis à Chri-
 sto etiam in vestem; à fide ad actum.
 Quæ simbræ tribuebant; quæ non
 Christo tribuerunt? Vnde hic Chrys.
Cum maiore fide eum accedebant.

5. Quò maior ista calumnia est; quod
 Christum parte honoris sui fraudabant; quæ
 exangebant: Quòd Nil virtutis sperarent
 ex simplici eius verbo: Ex quo ad altiore
 istum fidei actum & gradum profecerat,
 vt crederent id quod inusitatus erat, cre-
 ditumque difficilius.

6. Sed Christus aliorum ruditati sese
 accommodauit, ait. Scilicet, vt factum su-
 perstitio sum commendaret; qui nec tã-
 tillum Phariseis dissimulare voluit vn-
 quam? Hic etiam ex Christo facit poli-
 ticum simulatorem, pessimo exemplo, at
 Caluinitis familiarissimo.

7. *Gratiam verò Dei querimus in Li-
 gno; Sed crucis; in Clavis, Sed Christi. &c.
 inque reliquiis; Sed Sanctorum.*

8. Et istud celesti spiritaliq; Christi glo-
 ria dignum est.

9. Atque etiam in terris Christus ma-
 nibus vel oculis apprehenditur, Matth. 10.
 24. Luc. 10. cibatur, vestitur, potatur, in
 Synaxi sumitur, bibitur. Similiaque o-
 perabantur, Act. 5. *umbra Petri*, & Act.
 19. *sudaria & praecinctia Pauli*: Et Act. 4.
 Apostoli. *Manum extendebant ad sanita-
 tes & signa. &c. per Nomen S. suum.*

Hæc ex Euangelio de reliquiariis ex-
 emplis, ab Caluino blasphemè traductis,
 vindiciæ meæ valent ad vniuersum ge-
 nus

nas reliquiarum. Quæ plura desuper luculenti Scriptura testatur, videre est in meo *Antichristo* p. 1. q. 23.

II. Quid CONCILIA complura memorem? 1. *Nyrenum* II. A. d. 3. anno 553. vocat *S. Reliquias, fontes salutares beneficiorum Dei*: & excommunicat earum contentores. 2. *Gangrense*, ante 1200. annos, damnauit Eustathianos; qui Martyrum Memorias inire fugiebant; quod Corpora etiam Sanctorum putarent immunda. 3. *Carthaginense*. V. anno 397. euerti iussit aras, ubi non essent reliquiæ; ne populus superstitione teneretur. 4. *Braccaracense* III. anno 563. iubet thecam cum reliquiis in supplicationibus per Sacerdotem præferri. 5. *Moguntinum* sub Carolo Magno, vetat transferri corpora Sanctorum absque licentiâ Episcopi. 6. *Laseranense* III. Sanctiuit, ne vllius coli inciperentur reliquiæ, citra Papæ infallibilem Auctoritatem.

III. SS. Patrum nimbum densissimum vide in *Bellarmin. libr. 2. de Sanctis* cap. 3.

IV. Ibid. videt testata Miracula ad sepulcra, ad S. Ossa; in Inuentione corû; in Translationibus: In eorum sub aris inclusione, &c.

V. Accedunt putidissima Sectariorû Mendacia, quibus nos & S. Reliquias onerare nil erubescunt. De quibus consule meum *Mendacem Antipap.* p. 1. q. 7. His adde futiles argutationes eorûdem, refutatas in mea *Genealogia* pars. 1. questio 22.

QVÆSTIO LXXIX.

Sine licitus Imaginum Sacrarum
vſus?

CALVINVS *Instit. lib. 1. c. 11.* tria aliter. 1. Deo inuisibili visibilem fieri imaginem, nefas. 2. Christi & Sanctorum imagines non prohibitas; sed non in templis ponendas. 3. Easdem non valere ad instructionem vllam; sed delectationem solum. De his vide meam *Genealogiam* pars. 1. questio 23.

DEI DEO inuisibili visibilem imaginem fieri nefas, SVADET, 1. Scripturis Exod. 20. *Non facies tibi sculptile.* Deut. 4. *Imaginem nullam vidisti: Obserua ergo te, ne forte decipies facias tibi vllam similitudinem.* &c. Quia Conc. Elbertinum id vetuit. 3. Quia August. *l. de Fid. c. 7.* esse nefas ait, &c. Quia periculum aperit errori. Itaque si Gregorius in schola spiritus edoctus fuisset, nunquam dixisset *Imaginem sanctorum librum.* Quia Imagines sunt abſentium; at præter vbi que Deus est. Quidam Catholici sentiunt idem, ideoque aiunt; Dei imagines tolerari in Ecclesia; non probari.

AUTOR. Vt quidam orthodoxi de imaginibus Dei sentiant tranſactum; at non de Christi ac Sanctorum. Calviniana verò ea est techna, vt, cum sibi docuisse videbatur illicitas Dei esse imagines, protinus triumphum canat de hoc; Non licitum vllam colere imaginem.

AT DEVM effigiare fas est. 1. Quia Angeli, Exod. 25. & 3. Reg. 6. picti sculptique sunt, ad Pædagogiam populi: Ergo & Deus potest; sit licet spiritus. 2. Quia Deus humana visus in forma est Adæ, Genes. 3. Iacob, scalæ innixus, Genes. 28. Prophetis, sedere in lolio. Et Sp. Sanctus specie columbæ visus est. Math. 3. Angeli item persæpè apparuere. 3. Quia Scriptura Deo membra tribuit humana, etsi incorporeum esse doceat. 4. Quia pinguntur etiam Virtutes, que nec spiritus quidem sunt, 5. Quia Homo Dei

Dei imago est : ergo Deus potest effigiari.

Concil. Trid. Sess. 25. monet interim concionatores, exponant sapius, quid, quatenusque colatur in icone. Pictura autem trifariam fit. 1. Ad perfectam formæ expressionem. 2. Historicis, vt si creatio mundi, Immolatio Isaaci. &c. pingatur. 3. Ad declarandam rei naturam seu qualitatem analogicis. Sicut virtutes, Angeli. Primo modo solum corpora; Secundo omnia, pingi consueverunt, etiam ipse Deus. Equibus promta

RESPONSIO est ad argumenta Caluini.

AD I. ET II. Scripturæ & Concil. loquuntur de pictura primi generis: qua DEVM effigiari nefas, & impote.

AD III. Patres, autem de simulacris gentium, aut de pictura primi generis loquuntur.

AD IV. Iniuria fit S. Gregorio.

AD V. Picturæ causa est non solum rei absentia, sed maximè, quia videri oculis nequit; vt nequit Deus, tamen si præsens.

DE H. CALVINVS *Insp. l. i. c. 11.* Christi & Sanctorum imagines, vt pingi sculpiue prohibita non sint; in templis tamen proponi minimè oportet.

SVADET istis. 1. Quia primis 500. annis nulla in templis imagines visa. 2. Quia Conc. Elbertinum interdixit. 3. Quia erecta in templo statua signum facit idololatricæ. 4. Quia templa sunt instituta pro baptismo, & Cena. &c. queis viue sunt imagines: ideo exulent mortuæ.

AVTOR. Nusquam rectius, ac in templis, visuntur imagines Christi & Sanctorum.

1. Quia & Cherubina in Ierosolymitano stabant, iussu Dei. 2. Quia anno 201. Tertullianus lib. de Pu-

dicitia, testatur vel in calicibus sculptum Christum, vt Pastorem repertæ baiulum ouiculæ: Pluraque de statu Bellarm. l. 2. de Sanctis c. 9. ex historicis, S. Patribus, & Conciliis. 3. Ratio: Quia decent loca sacra sacros. Et templum Christianum magis est imago cœli, quam, *Hebr. 9.* Tabernaculum Mosaicum: pertinent igitur ad idem cœlitum picturæ ac sculpturæ.

RESPONSIO AD I. Mendacium est.

AD II. ait Sanderus *libr. 2. de cultu imag. c. 4.* Interdictas à Conc. ob perfectionem; tum ne Christiani putarentur idololatricæ; tum ne imagines sacre ab ethnicis violarentur. Dein; Conc. istud non est approbatum in omnibus; errauitque in nonnullis; Et fuit solum prouinciale 19. Episcoporum.

AD III. Liquet vanitas.

AD IV. Idem præci dicitabant iconomachi: teste *Synodo VII. act. 6. 10. 3.* Nec imagines dici debent mortuæ; sunt enim viuientium in cœlis hinc inter viuentes in terris.

DE III. CALVINVS *ibid.* Non sunt utiles pictura sine notatione historie.

AVTOR. Quo id argumento probat? Nec villo. Sunt vero peritiles. 1. Iussu Dei in Cherubinis. 2. Exemplo Christi, qui impressam linteo faciem suam Regi Abagaro misit: teste Euagrio *l. 4. c. 26. c. 6.* Syrophanissa Saluatori statuam posuit: teste Euseb. *lib. 7. hist. cap. 14. c. 6.* Nicodemus aliam reliquit, teste S. Athanasio &c. Omnes ex miraculis illustres. S. Lucas depinxit B. Virginem. *Nicoph. lib. 14. hist. c. 2.* Talia plura è Bell. repete *l. 2. c. 10.*

3. Porro Vtilitates constant multæ:

Vt

Vt Eruditio ocularis rudium, Excitatio charitatis in Deum & Sanctos; Exemplum; memoriae Christi & Sanctorum custodia, Confessio fidei. &c.

Atque ista de vsu imaginum: iam de Cultu.

QVÆSTIO LXXX.

An Christi & Sanctorum imagines rectè colantur?

LUTHERANI iuxta & CALVINIANI id cum diris execrationibus pernegant, multis nixi mendaciis: Vt videre est in meo *Mendace Antipap. part. 1. q. 7.*

SVADENT istis. 1. Cultus simulacrorum seuerè vetatur, *Exod. 20. Deut. 4. Rom. 1.* Non quòd Iudæi ac Gentes idola ipsa pro Diis haberent; cum in iis Deum verum coleerent; sed quòd nollet sic coli Deus: quantò minus Sanctos coli patitur? Id quòd pluribus docere laborat Calvinus apud *Bellarmin. cap. 10. quæ c. 13. 14. 15. 16 &c.* refelluntur: ea huc reddere pretium non est. 2. Imago est idolum, & contra: ergo prohibita.

AUTOR. I. Respondeo istis: Iudæi vocabant idola Deos: *Exod. 32. Fac nobis Deos. Iudicum 18. Deos meos abstulisti.* Item Ethnici: *Dan. 5. Laudabant Deos suos aureos, areos: &c.* 2. Iudæi factò vitulo Deum sunt obliti verum, *Deut. 32. Psal. 105.* 3. Iudæi in idolis non intendebant colere vnum verum Deum: quia Deum corporeum quærebant: & Ægyptio vitulo similem, dicto Apim, &c. Vide *Bellarmin. c. 13. &c.*

AD II. Imago est vera rei similitudo; idolum falsa, quia est rei quæ non est: & non principiò, sed denique serpens colebatur.

II. Cùm apparatus ipse vsusque sacrarum imaginum multiplicem habeat commendationem, vti patet; & Scri-

pturæ Autoritatem; de qua etiam in *Antichristo part. 1. quæst. 24.* idcirco & Cultum Deo in Sanctis suis per eas, vt per signa, exhibitum esse sanctum oportere necesse est.

III. Ita verò omnis retrò tenuis, tradidit, defenditque veneranda Antiquitas, testibus Conciliis sacris Generalibus: vt Synodo VI. & Conc. Romano anno 733. &c. apud *Bellarmin. l. 2. de Sanctis c. 12.* Etsi tempore Iconomachie quædam conciliabula Sanctos, ipsorumque iconas impugnarint, tamen ait verò August. l. 2. de bapt. c. 3. *Concilia particularia plenariis sine dubio cedere debent:* Vt duo Constantinopolitana & Francofodanum.

Huc communis S. Patrum accedens consensus istum in sensum Lactantii de Passione Domini:

Flecte genu, Lignumque Crucis venerabile adora.

IV. Quot, quantis, quam illustribus Deus miraculis qua Vsum, qua Cultum S. imaginum adprobavit? Ad Hæmorrhoidisæ imaginem herba excresecens omni morborum generi medebatur, teste Eusebio *lib. 7. hist. c. 14.* Iuliano eandem remouente, suamque substituente hanc de cælo diffregit ignis, capite procul proiecto. Id quòd Christi statua occidisse mentiuntur Magdeburgenses *Centur. 4. c. 13.*

V. Homo est honorabilis, quia imago Dei est: ergo & Christi ac Sanctorum imagines. Quòd enim vni conuenit, quia imago est, id omnibus imaginibus conuenire necesse est. Ratio autem cultus est repræsentatio: hæc si Sancti est, is religiosus est; hæc si ciuilis, & is ciuilis est.

Itaque finis determinat cultum imaginis; non qualitas imaginis in homine vivo, aut in statua insensibili.

VI. Imago Regis est venerabilis, quia Regis est; ergo & Christi, & Sanctorum. Item est capax iniuriæ ac contumeliæ: ergo & honoris.

VII. Iustè idola destruxit Theodosius; quia fallorum erant Deorum: ergo verè Sanctorum icones iustè colit Christianus.

VIII. Iconomachi fuerunt Iudæi, aut Mahumerani, aut Nicromantici, aut Heretici, id est, impii, athei: At defensores imaginum viri Sancti. His igitur, nõ illis credendum. Nec enim Deus per inimicos Dei docet Ecclesiam Dei. Nam qui non colligit mecum, dispergit. Luc. 11. Odit autem diabolus imagines; sunt igitur iconoclastæ ex parte diaboli. Vide Bellarm. & meam *Genealogiam part. 1. quæst. 24.*

Q V Æ S T I O LXXXI.

Quatenus Christi & Sanctorum imagines sint colendæ?

LVTHERO-CALVINISTIS, si velint, informandis; Orthodoxis confirmandis, fit quæstio hæc. Quidam honoratur trifariam, Per se, vel per Accidens: Propter se, vel aliud: Propriè, vel impropriè. 1. *Per se*, rei suppositum, cui inest ratio venerationis: Vt Rex per se, vt quis: Regia dignitas, per se honoratur, vt Qua: Purpura per accidens. 2. *Propter se res* honoratur, cuius ratio venerationis non aliunde pendet: Vt rationalis natura. *Propter aliud* ea, cui inest ratio honoris, sed quæ ab alio

dependeat: Vt imago Christi vel Sanctorum. 3. *Propriè* honoratur, quod verè sui ipsius ratione honoratur: *impropriè*, quod loco alterius colitur. Vt cū funus per statuam alicui ducitur, absente corpore: Ceu Traianus mortuus triumphauit Romæ, statuæ circumnectâ. Ex his subiectas asscriimus conclusiones.

I. *Imagines Christi & Sanctorum veneranda sunt non solum per accidens & impropriè; sed etiam propriè, sic vt terminent ipse venerationem in se, non tantum vt vicem gerunt exemplaris.* 1. Quia Conc. VII. act. 7. dicit esse venerandas; sed nõ latriâ. 2. Quia quod dicitur impropriè, potest simpliciter negari: si ergo impropriè solum venerandæ forent imagines: posset simpliciter negari esse venerandas; quod Conc. VII. damnat. 3. Decernit idem esse venerandas vt Euangelium, & sacra vasa. Quia eis inest quid sacrum, scilicet imago, & dedicatio facta cultui diuino.

II. *Non sunt imagines adoranda latriâ; propriè: impropriè tamen & per accidens potest coli.* vt prototypon; dñ pro exemplari accipitur imago & cultus mente refertur ad exemplar: Ita D. Tho. 3. q. 25. a. 3. Idque non ratione materiæ, aut formæ; sed solius actualis representationis.

III. *Nulla imago per se & propriè, eodem adoranda est cultu, quo exemplar ipsum.* 1. Sic Concilia, & Patres. 2. Quia latria soli Deo sic debetur. Exo 20. *Deos aureos & argenteos non facietis mecum.* Quia imago est inferior exemplari: ergo nec cultu latriæ est colenda pari. Non cultu interno; qui est apprehensio vt

R pri.

primi Principii: Non externo latreutico; qui est sacrificium. 3. Quia hæresis fuit, teste Irenæo l. 1. c. 24. Epiph. hæresi 27. Aug. her. 7. asserens eum cultum imaginibus. Nam Deus est, quod imago docet; non est Deus ipsa. Vnde, O Crux auespes unica: id est, Christe crucifixe. Sicut Deut. 32. *Audite cæli, quæ loquor.* Ita istud, *Salve Crux pretiosa; pro populo est, desiderans fructum Crucis.*

IV. *Cultus per se proprius imaginum est quidam Imperfectus, qui analogice reducitur ad speciem eius cultus, qui debetur exemplari.* Species autem cultus religiosi sunt, Latritia, Hyperdulia, Dulia; quæ debentur naturæ intelligenti. Quia sicut habet imago se ad suum exemplar, ita se habet cultus imaginis ad cultum exemplaris: Sed imago est ipsum exemplar analogice, & secundum quid: ergo & cultus imaginis esse debet secundum quid.

QVÆSTIO LXXXII.

*An Crux Christi sit veneranda,
& quatenus?*

LUTHERANI æquè ac CALVINIANI inimici Crucis Christi, successores damnatorum heresiarcharum, ex suo Magistro ista didicere LUTHERO to. 2. Wittenb. fol. 339. *Si in campo conspicerem vexillum Crucis, et ipse foret crucifixus, fugerem ab eo haud secus, ac si me diabolus insequeretur.* Idem in Postilla fol. 148. *Vtinam nulla unquam corona spinea, aut crux extitisset. Si quæ particula S. Crucis mihi donaretur, foretque in manu mea; equidem isthac continuo conderem, ubi nec sol ipsam videret.* Quodque de Cruce dico, idem de quibuscunque Reliquiis dictum volo. Idem tom. 7. Wittenb. fol. 394. *Flammis desagret omnia festa Crucis.* Idem tom. 2. Wittenb. fol. 4. *Meus Carolstadius cum prophetis suis*

vociferantur, & incendunt vulgus dicentes: seca, disseca, distrabe, discerpe; avertera, disfringe, transfode, abice. conculca. alapa in faciem idolis infringe. Vides Crucifixum; in faciem illi inspuè.

LUTHERANIS dictum, factum Calvinianis. Quorum argumenta cum responsionibus repetere ex mea Genealogia part. 1. questio. 24.

SVADENT CALVINISTÆ potto istis apud Scharpium in *Cursu Theol.* 1. Adoranda Crucis nec præceptum est nec exemplum in Scripturis. 2. Latreutica adoratio solius Dei est: ergo eam tribuere Cruci est hæresis contra Deum. 3. Si ei ob Christi contactum debetur adoratio: ergo magis ventri Mariæ & asino palmario, & ludæ labiis, &c. 4. Cruci, quam Resurrexerunt, plus tribuitur hoc *Crucentuam adoramus, Resurrectionem glorificamus.* 5. Christi Humanitas separata à Divinitate, non esset Latritiæ cultu adoranda: minus ergo Crux. 6. Sp. Sanctus est in baptismo; nec tamen ibi adorandus: ergo minus Crux.

AUTOR. Tribus omnia completar: 1. Veneranda est ipsa crux Christi: 2. Omnis Crux: 3. Et signum Crucis.

1. *Lignum Crucis venerabile est.*

I. Quia eam Christus elegit sponte, non inuitus; Vti Aram sui Sacrificii Numini placando; Vti Scalam sibi ad regnum; Vt instrumentum liberationis nostræ; Vt tropæum triumphum de diabolo deuscto: Quibus ille mirificum eic ontulit honorem. De quibus singulis S. Scripturæ testimonia require in meo *Antichristo* p. 1. q. 25.

2. Quia Mysteria S. Crucis sunt veneratione dignissima. De quibus Eph. 3. *Vi positus comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum.*

3. Quia Inuentio S. Crucis docet Dei in eam curam ac honorem admirabilem à miraculis, testem nostri in Crucem honoris ad probati, sibi que grati.

4. Mirificis lignum Crucis honoribus affectit omnis retro antiquitas Christiana Imperatorum, Episcoporum, populorum, nationum, ac orbis vniuersi.

5. Quia Exaltatio quoque illius gradibus fuit illustrata signis.

6. Si locus, vbi Angelus stetit, *Exod. 3. Ios. 5.* terra sancta fuit: quanto sanctior, vbi stetit Christus. Si Sudaria & semicinctia Pauli, Umbra Petri, pluribus salutaria fuit; suntque sacramenta salutaria Vasa gratiæ, ideoque honoranda; quanto amplius *Lignum felix*, vt Sibylla canit, *in quo Deus ipse pependit?*

DICO AD I. Vt ab autoritate negatiua argumentum ducitur, sic reicitur.

AD II. Deolatia tribuitur soli immediate & vltimate: Cruci verò ipsi non propter ipsam, sed relatiue ad Christum.

AD III. Magna talium est & Crucis disparitas. Illa enim isthuc nunquam intendit vel Christus, vel se intendere ostendit ipse, aut Ecclesia, aut Patres. Quanquam *beatus venter, qui te portauit.*

AD IV. Resurrectionem & Crucifixionem iuxta & adoramus, & glorificamus in concreto, scil. Crucifixum, & Resurgentem. Vt igitur sepulcrum Domini est gloriosum, sic & Crux.

AD V. Posito impossibili nil sequitur. Nihilominus hoc posito, quædam ei deberetur adoratio ob præcedentem Vnionem hypostaticam: sed non haberet subsistentiam.

AD VI. In baptismo non est persona, sed gratia Sp. Sancti communis S. Trinitati: idque in actu transeunte baptizatiõnis.

II. *Imago crucis omnibus esto veneratiõni.*

1. Vel ob istud, quia Matth 24. *Tunc apparebit signum Filij hominis in caelo.*

2. Quia sic pluribus sancitum Conciliis est: Vt Synodo VI. VII. VIII.

3. Sic vsus mosque Maior, & Antiquitatis antiquissimæ tulit, ac postulat in bello & pace, in publico & priuato. Vnde Lactantius ait: *Flecte genu, Lignumque Crucis venerabile adora.*

4. Quot, quamque admirandæ æque ac salutares Crucis apparitiones factæ historias temporum illustrarunt? Quanta per cruces in orbe miracula sunt designata?

5. Denique signa rerum sanctarum sancta sunt ac venerabilia: tale Crux est omnis: ergo.

III. *Signum Crucis transiens, quo se pij consignare Deo semper consueverunt, sacrum est ac venerabile.*

1. Testibus Veter. Testamenti Figuris: vt est, *Exod. 20.* Sanguis Agni in postibus ædium: id est, ait *S. Aug. l. de Catechiz. rudib. c. 20.* signum crucis in frontibus Christianorum. Item *Ezech. 9* signum Tau, teste Cypriano & Hieron. &c. 2. Ita Consensus omnium retrò ætatum, Doctorum; ac Fidelium vsus. 3. Miracula testantur, vsusque adprobarunt. Quæ omnia supradicta demonstrat illustrissimè *Bellarminus lib. 2. de Sanctis, cap. 27. 28. 29.*

OBIECT Scharpius. 1. Signum crucis nec mandatum, nec exemplum habet in Scriptur. 2. Est institutum hu-

R 2 mani-

manitus ad Christianorum distinctionem ab aliis: ergo non est religiosum & venerabile. 3. Est superstitionis instrumentum humanitus institutum. 4. Eneruat vim crucis Christi; nam demones fugare Christi est, non signi, cui tribuitur.

DICO AD I. Vt supra. AD II. Est id; sed non solum ad id. AD III. & IV. Falla assumta.

QVÆSTIO LXXXIII.

An, & quo sine sine extruenda Tempia?

LUTHERO-CALVINISTÆ excitanda negant templa. 1. Ad Sacrificandum. 2. Aut ad orandum. 3. Aut ad honorandos Sanctos: 4. Aut, quod addunt Anabaptistæ & Waldenses, ad Conciones & Sacramenta ministranda. 5. Manichæi, nullam ob causam vlla extruenda esse voluerunt.

I. MANICHÆI, s. Agostino l. contra Adimantum c. 10. eos refutante, aiebant Deum Veteris Testamenti iubentem erigi Tabernaculum & Templum, esse malum principium, non verum Deum, contrarium Deo Noui Testam. Vnde Matth. 1. *Cælum, Dei sedes est, terra autem scabellum pedum eius.* Ad. 1. *Deus non in manus, & in templis habitat, aut manibus humanis colitur.* Hæc resoluta vide in *Antichristo part. 1. quæst. 26.*

II. ANABAPTISTÆ & Waldenses negant templa concionibus & Sacramentis esse necessaria: quod Christus prædicavit in campis, montibus, desertis, mari, & in plateis; baptizavit in fluminibus, Cognam peregerit in privata domo. Oppidum quædam affines isti Manichæi?

III. LUTHERO-CALVINISTÆ sic docent: templa. I. Non Sacrificiis necessaria. Quia Apoc. 21. *Templum non vidi in ea, Dominus enim Deus templum illius est;* sc. Ecclesie militantis: teste Isa. c. 60. Ideo Salomonem debuit euerri.

AUTOR. At de Triumphante fit ibi mentio, teste Hieron & Cyrillo: & statum Legis cessasse erat signum ipsa questio Salomonæ.

2. Non Orationibus: Quia Matth. 6. *Tu autem cum oraveris intra in cubiculum tuum.* Ioan. 4. *Venit hora, & nunc est, quando neque in monte hoc, neque in Ierusalim adorabitis.* &c. 1. Tim. 2. *Volo viros orare in omni loco levantes puras manus.*

3. Nec Sanctis honorandis templa erigenda: quia idololatria est; teste Aug. l. contra ferm. Anan. c. 20. *Templi constitutio ad latrice cultum pertinet.* &c. Talia Luthero caluinistæ.

AUTOR. Rectè Collocantur: 1. Aedes sacre Prædicationi & Sacramentis: 2. Templa Sacrificiis: 3. Oratoria orationi publicæ ac privata: 4. Basilicæ, seu Memoriam, seu Martyria Sanctis.

I. PRÆDICATIONI & Sacramentis: contra Eustathium, Waldenses, & Anabaptistas: 1. Teste Christo Ies. in meo *Antichristo p. 1. q. 26.* 2. Quia in Ecclesia primitiva aedes priuata in Ecclesiis vertebantur: vt teste Clemente l. 10. *recognitionum*, Antiochiæ demum Theophili, Petro concionante. Plura Busebius l. 2. *hist. c. 17 &c.*

II. SACRIFICIIS Templa ponuntur. I. Quia templa sunt domus altarium, sed aræ semper fuerunt: ergo & templa: Araræ seruiunt Sacrificiis necessaria; ergo & templa. Ita omnis Antiquitas, & Christiana Traditio, Patrumque Consensus.

III. ORATIONIBVS etiam priuatis templa sanctè instituuntur. Ita Scriptura in meo *Antichristo; quæst. 26.* Ita S. Patres in Bellarm. l. 3. *de Sanctis c. 4.* Vnde Oratoria dicebantur; & Ecclesiam quo euocabantur. RATIO, Deus magis est in templis, quam alibi: Vnde in nobis

nobis esse peculiari modo dicitur, velut in templo, 1. Cor. 3. & 6. & 2. Cor. 6. Et in Templo citius exaudit. 3. Reg. 9. Et orationi, ut rei nobilissimæ, locus quoque nobilissimus debetur templorum: teste Basilio l. 2. de bapt. q. 8.

Illud verò, *Intra in cubiculum tuum & ora*; significat vanam gloriam fugiendam, & lectandam quietem animi collectioris. Neque vnus solum erit locus in monte ad orandum; sed vbicunque elegerit loca Deus. Vnde *Volo vos orare in omni loco*, publico & destinato; aut etiam priuato: Non tamen vt hypocrite illi, qui Matth. 6. *Amant in Synagogis, & in angulis platearum stantes orare.*

IV. SANCTIS Basilicæ rectè consecrantur. Sic Concilia peruetusta; quibus Eustathius damnatus est; vt in Gangrensi. Et Carthaginense V. vetat poni Basilicas, nisi vbi vel est corpus martyris, aut is habitauit, passusue fuit. Ita & S. Patres Græci ac Latini. Quid quod Salomonum fuit erectum non solum ad Sacrificia & orationes; sed etiam ad Arcam recipiendam? 1. Parab. 17. & 28. Sed maior debetur honos sacris Reliquiis. &c. Plurim. *Genealog. p. 1. q. 26.*

QVÆSTIO LXXXIV.

An Ecclesiarum consecratio iusta sit ac Sancta?

LVTHERO-CALVINISTÆ communiterrita reprehendunt, in primis Magteburg. Cent. 4. c. 6. 1. Templorum festiua dedicatio est *vanitas* Iudaismi reducti. 2. Ceremonie quedam in consecratione ab superstitione magica excusari non queunt: Vt ad XII. cruceos accendi XII. scribi per Pedum al. habetum græcum & latinum,

in formam crucis decussata. &c. 3. Temppla dedicata haberi cæteris locis sanctiora. Sic & CALVINVS *Inst. l. 3. c. 20. §. 30.*

AUTOR. Orthodoxi è diametro contraria solidè docemus.

I. DEDICATIO Templorum Sancta & iusta est. 1. Ita S. Literæ, in meo *Antichristo p. 1. q. 27.* 2. Ita Praxis, & Traditio, testibus S. Patribus apud Bell. l. 3. de Sanctis. c. 5. Greg. Nazi. orat. in nouam Domū Dom. *De Enceniis honorandis lex vetus est, eaque præclare constituta.* Innumeræ extant Patrum homilia encenastica. 3. Miraculis quoque Deus Encenia illustrauit. Vt prosper *part. 3. c. 38.* de promissis Dei testatur quod vidit. Sic & S. Greg. Magnus *libr. 3. Dial. cap. 30. &c.*

II. CEREMONIÆ Dedicacionis sunt castæ & sanctæ omnes ac singulæ. 1. Sic naturæ instinctu, *Gen. 26.* Iacob vixit lapidem, locūque nuncupauit Bethel, id est, Domum Dei. Similiter idē *Genes. 15.* Et Moyses, *Exod. 40. Num. 7.* aram & vasa omnia consecrauit ex Lege Dei. Et S. Dionysius *l. hierarch. c. 6. p. 1.* docet inungendas aras esse. 2. Sic & Concilia; & S. Patres. Ceremoniarum verò rationem strictim reddit Bellarm. vbi suprà.

III. SANCTVM efficitur Templum consecratione. 1. Quia dedicatio id esse Dei facit proprium: Vnde sicut, *Leu. vii. Animal si quis vouerit immolari, Sanctum erit:* sic & Templum. Aug. l. 4. contra Cresc. c. 40. *Deo parietes consecratos, Ecclesiam venerandam, quasi quadam obsessione credidit retinendam.*

2. Quia precibus sanctificatur. &c. 1. *Tim. 4.* Imò Deus testatur 3. *Reg. 9.*

R 3 EXAM.

Exaudi orationem tuam, & sanctificavi domum hanc, quam edificasti.

3. Quia Sancta sunt, quæ habentur in templo: 1. *Locus*, Exod. 3. *in quo stas, terra sancta est.* 2. *Crux*, imagines Christi & Sanctorum: 3. *Reliquiæ sanctæ*. 4. *Eucharistiæ præsentia*; 5. *Angelorum*: 6. *DEVS ipse*, Exod. ult. in nebula post dedicationem Tabernaculi: Item 3. Reg. 8. *Nebula gloriæ implevit Dominum Dei.*

4. *Dæmon effugatur*: teste S. Greg. l. 3. *Dial. c. 7.* &c.

Q V Æ S T I O LXXXV.

Templorum ORNATUS an sit tolerabilis?

LUTHERANI perinde ac CALVINIANI pernegant; & execrantur. Vide in *Genealog. p. 1. q. 27.* quantis scilicet cum argumentis pugnent, ibidem diffatis ad instar sumi. Vt S. Scripturæ contradicant eidem, videre est in meo *Antichristo p. 1. q. 27.*

SVADENT porro istis. 1. *Iere. 7. Nolite confidere verbis mendaciy d-centes: Templum Domini, templum Domini.* 2. S. Patres quidam a quatuor fastuosos ornatus sumtusque templorum, & viua coli rectius docent. 3. Ratioque suadet. Nam & Christus docuit Paupertatem. Et Luxus ille superuacaneus est: Auocatque à deuotione. Viua autem coornate templa fatius est ac sanctius. Hic cultus in iudicio prædicabitur; fastus ille condemnabitur.

AUTOR. I. DICO AD I. Iudæi in externo splendore Templi præsumtuosè confidebant; vt qui propter ipsum placerent Deo. Quæ vanitas est.

AD II. S. Patres arguunt eos, quibus plus cordi est ornatus templi mate-

rialis, quam sui spiritualis. Deinde, docent vasa aurea debere alienari in necessitate: verum prius confringi, ob consecrationem. Arguunt iidem profanos in templis ornatus ac fastum. Et rectè.

AD III. Christo dicantur templa, quæ Deo: Et sic semper diues fuit. Quid autem in humanis est tantum, quod dignum Deo quicquam præstes, si pius ablitanimus? Neque superuacanea sunt, quæ Patriæ nostræ signa sunt: Quæ adhibentur vt ædificent nos, & excitent animos; non vt distrahant. His Zelotis *merces magna nimis*, cum Moyse, Dauide, Salomone, Esdra, similibusque Templariis viris.

II. Ex Naturæ dictamine Iacob, *Gen. 28.* lapiditulari honorem consecrationis habuit. Ex præcepto Dei Moyse, *Exod. 25. 26. &c.* ornauit sumtuosè Tabernaculum: Ex instinctu Dei ac naturæ Dauid, Salomon Esdras, Machabæus idem egerunt ad illustre religionis exemplum posteritati: Neque vnquam cuiquam seu cœlestium, seu terrestrium, proditur factum istud improbatum displicuisse: Solis hæreticis non probatur Magnum hoc argumentum insignis commendationis est.

2. Scripturarum verò Spiritui Spiritus idem S. Patrum respondet cum venerando consensu, apud *Bell. l. 3. de Stat. His. c. 6.* Ibidemque testata sit ingens templa cum ornatu permagnifico constructuentium pietas, multis clara exemplis atque miraculis. Orbem templis, & templa ornamentis complerunt præcipuè Constantinus Magnus, Iustinianus, (excepto quod demum in Monotelitarum

rum lapsus hæresin) Carolus Magnus, & Carolus IV. &c.

3. Neque iniunctis Imperatoribus iniuncta deerat facti RATIO tatarum ad ornatum impensarum. 1. *Magnus enim est Deus noster super omnes Deos*; ideo, 2. Par. 2. *Domus quam aedificare cogito, magna est.* 2. Deinde, templa aedificare & coornare magnæ virtutis est, ac virtutum plurium testimonium, vt Fidei, Spei, &c. 3. Tum, ornatus ij magnarum sunt rerum, vt Sacramentorum, Verbi Dei, &c. Item pietatis exaugendæ, & plurium virtutum excitamentum.

4. Templorum itaque vel eueriores, vel expilatores dirè ex Deo luerunt pro merito: vt Heliodorus 2. *Mach. 5.* Antiochus, 2. *Ma. h. 9.* Balthasar, *Dan. 5.* Iulianus Apostata, teste *Chryf. hom. 4. in Ath.* Ea tamen laus commendatioque ornatus Ecclesiastici vitari potest ex tempore loco, modo & persona. De quibus Ballarminus luculentè.

QVÆSTIO LXXXVI.

AN BENEDICTARVM vsus rerum in Dei Cultu sit Christianus?

LVTHERO-CALVINISTÆ negant: quin & calumniantur vacia: Verùm enim VValdensibus, Et VVicleffitis: Vt vid. re est in mea *Genealog. p. 1. q. 28.* Quorum ibidem clamoræ resellantur.

AUTOR. I. Rectè & salutariter sunt Benedictiones aquæ, olei, panis, cereorum, ramorum &c. 1. Sic Scripturæ exempla; quæ repetè ex meo *Antichristo p. 1. q. 28.* 2. Sic & Traditio: De Aqua testis est S. Clemens l. 8. *Constit. c. 35.* S. Dionysius in *Hierarchia*: Alexander

1. *Epist. 1. &c.* De oleo *ijdem.* De cereo *Patchali, Strabo c. 30. Conc. Tolet. 17.* De palmis & Cineribus, S. *Maximus. &c.*

II. Benedictis reb. rectè vtimur, 1. Ad effectus supernaturales procurandos, & significandos. 2. Ad delenda pec. venialia: 3. Ad effugandos dæmones, morbosque curandos. Ita enim liquet è S. Scriptura; *vbi suprâ.* Et Exemplis S. Patrum: apud *Bellarminum libr. 3. cap. 7. de Sanctis.*

Mendax Hehhusius ea vocat mendacia, scilicet S. Epiphaniij, Theodoreti, Palladii, Hieron. Greg. Bernardi, &c. Contra quos ille profanus istud Christi citat: *Pseudopropheta edent miracula & prodigia, vt inducantur in errorem, si fieri potest, etiam electi.* Sed vera miracula solius sunt Dei, quæ per seruos suos edere dignatur: vt hac in re per S. Marcelinum, Macharium, Hilarionem, Fortunatum, Malachiam, &c. Plura vide in *Genealog. p. 1. q. 28.*

QVÆSTIO LXXXVII.

AN PEREGRINATIONES, & VOTA, licitè fiant Sanctis?

LVTHERANI Magdeb. fingunt abusum peregrinandi cœptum tempore Constantini. CALVINIANI, calumniantur vt impium. Vide *Genealog. p. 1. quest. 29.* eorum argumenta refutata.

AUTOR. I. Deus in Veteri Testamento, præcepit peregrinari ad Tabernaculum: *Deut. 16.* Vt sic obseruauit; etiam arate Christi videntis, nec improbantis, *Ioan. 12.* Quin etiam, *Luc. 2. cafdem obeuntis.*

2. S. Patres illas & pro iure commẽdarunt, & frequentarunt ante æuum

COA-

Constantini, teste Eusebio lib. 6. hist. c. 9. *Alexander Ierosolymam adorandi, & locorum Sanctorum videndi causa properavit.* Quem S. Martyrem Centuriatores oppidò laudant. De Ierosolymitana peregrinatione ante Constantinum vide *Bellarm. l. 3. de Sanctis c. 8.* Ibidem de Romana ad Limina Apostolorum. Et eas Deo gratas accidisse, miracula subinde testabantur.

3. Nec utilitates desunt certæ multis: 1. Ut, maior Dei honos ac Sanctorum in terris. 2. Laboriosior pœnitentia ad maiorem satisfactionem. 3. Deuotio insignior ex præsentia loci, Sancti, aut rei sacræ; cuius honori fit peregrinatio.

I. LUTHERO-CALVINISTÆ communiter ac certatim VOTA Sanctis facta derident, ac idololatriæ insimulant plerique omnes. Salsissimè verò ac blasphemè Erasminus in *Colloquio Naufragium*.

AVTOR. Longè secius Patrum Sanctior Antiquitas. Testis Euseb. libr. 13. præparat. Euang. c. 7. *Nos vere pietatis milites, ut Dei Amicos honorantes ad monumenta illorum accedimus, Votaque illis facimus tanquam viris Sanctis, quorum intercessione ad Deum non parum iuuari profitemur.* Manichæus Faustus apud S. August. lib. 20. c. 3. *contra Faust.* sic obiicit: *Idola vertistis in Martyres, quos Votis similibus colitis.*

DICES Votum est actus religionis, solum Deo debitum; ut & iuramentum, & Sacrificium. Num. 30. Deut. 31. Iel. 19. *Vota vouebunt Domino, & soluent.*

I. RESPONDET D. Tho. 2. 2. q. 88. a. 5. Promissio Sanctis aut prælato facta est materia Voti: at quæ fit Deo, est formale votum. Ut Sancto promitti-

tur peregrinatio ipsa; at Deo, seeam impleturum. 2. Caietanus ibid. aliter: Sanctis vouetur non quæ creaturis, sed quæ Deus in eis habitat per gloriam: ita ut voueatur Deo in Sanctis. Ceu maledicta in Sanctos, tendunt in ipsum Deum.

Et Vota ea terminantur in Deum laeteticis; at in Sanctos quoque dulceticis: id est, in Deum, ut Principium primum; in Sanctos, ut in mediatorem. Unde Votum vox est generalis, diciturque analogicè, Deo propriè & principiter; Sanctis secundariò & mediè.

Sicut autem votum fit Deo ad honorem, non ad utilitatem Dei, sed nostram, sic & Sanctis, tanquam Diis per participationem gloriæ; in qua securi & confirmati æternant.

Q V Æ S T I O LXXXVIII.

An Christo licitè FESTA sanctiantur?

LUTHERO-CALVINISTÆ, conspiciunt in hisce: 1. Festiuare, iuris esse Diuini ac naturalis. 2. Ius id determinatum à Pastoribus & Plebe. 3. Determinatum ad dies certos non obligare in conscientia per se: 4. Nec dies reddere determinatos Sanctiores. 5. Sanctis, Eucharistia; &c. dies consecrare, nefas. Vide in mea *Genealogia* part. 1. q. 50. In *Mentice Antipap.* p. 1. q. 8.

AVTOR. His contraria, (excepto primo) temper asseruit Ecclesia Dei.

I. *Vllum agere festum Veter. Testamenti cum Iudæis, nefas Christiano.* 1. Quia Rom. 14. Gal. 4. Col. 2. Paulus Iudæizantes coarguit Ebionitas. Mentiuntur igitur Magdeburgenses *Cent. 1. lib. 2. cap. 6.* Pau-

Paulum indifferentem Sabbatum, Dominicamque coluisse. 2. Quin in Concilio Laodic. *Can. 29.* iudaizantes anathematizantur. Atque, ait *S. Greg. epist. 2. l. 11.* Antichristus Sabbatum est reducturus: quæ ludæorum princeps est ceremonia.

II. *Festi dies, ob Mysterium, non solum ob politicum ordinem, coluntur, uti cæteris Sanctioribus, parsque divini cultus.* I. Quia Dominica celebratur ob mysterium Resurrectionis, teste *Aug. epist. 119.* & *Caluino Instit. lib. 2. cap. 8.* Et non ob ordinem politicæ.

RESPONDET Caluinus bifariam. I. Dominicam coli, quod monet, resurrectione ab litas esse figuras.

AT hoc, etsi falsum; tamen & mysteriosum est, & significativum: Ergo sibi contradicit ipsi.

2. Atque Ecclesiam nolle servituti subiacere diei; neque improbatum, si alium elegerit diem.

AT, I. Hoc insolentissime novatorum est.

2. Quia Omnia de Christo festa sunt mysteriosa; & ab ipsis Luthero-Caluinis observantur præ aliis diebus festivi. Descendant autem inde ab Traditione Apostolica: teste *Augustinum epist. 118. & 119.*

3. Quia dies festi à S. Patribus dicuntur Sacri Mysteriosi, religiosi.

4. Quia, Si solum ratione politicæ dies distinguerentur, non foret factus nefasto, nec festus festo solennior; sed æquales essent omnes: Non sunt autem æquales ipsismet novatoribus; neque S. Patribus.

5. Quia, Observatio festorum, *Exod. 20.* ad Dei cultum pertinet ex præcepto

Decalogi: ergo & dierum discrimen est ex præcepto, quoad substantiam: etsi quoad determinationem dierum sit humanæ dispositionis.

6. Demum quia, Christus nascens consecravit locum, moriens crucem, resurgens tumulum; Cur non & dies, quibus ea contigerunt? Si aræ, templa, locaque sint sancta & domus Dei; cur non & dies sancti dicantur?

III. *Ecclesia iustè obligat conscientias præcepto festorum, etsi contentus, aut scandalum absit.* In præcepto autem continetur auditio Missæ; (sive, ut placet Sectariis, præsentia apud Cœnam) & Vacatio ab opere servili. I. Quia, Festi observatio est iuris divini: ergo determinatio quoque necessaria erat; & hæc item observatu necessaria: Cæteroquin liceret non servare Dominicam, Pascha &c.

2. Quia, *Esther, cap. 9.* & *Mardochæus* instituerunt festum perenne & rectè. 3. Quia, sic ab exordio Ecclesia usurpavit instituire festa: apud *Bellarmin. lib. 3. de Sanctis c. 10.*

IV. *Fests non tenemur ex peculiari præcepto magis, quam aliis diebus, ad non peccandum; aut ad actum contritionis seu dilectionis Dei.* I. Ita *D. Tho. 2. 2. q. 122. a. 4.* contra Scotum, Abulensem, Lyranum.

&c. Ratio: quia Ius divinum prohibet opéra propriè servilia externa; at peccata sunt metaphoricè servilia. Præcepta autem intelligi debent propriè.

2. Ecclesia determinavit Divinum ius ad dies certos; & nusquam præcepit actus internos. Quia actus pii sunt finis huius præcepti: at finis non cadit sub præcepto, sed media. &c. Vide *Bell.*

S. Quæ.

QVÆSTIO LXXXIX.

An Sanctis licitè festa fiant?

LVTHERANIS & CALVINIANIS mēs, voxque vna est, & conclamatio aduersus Sanctorum festa: 1. Quod idololatriam sapiant: cum solius Sabbati cultus sit in præcepto. 2. Quod falso titantur quædam fundamento: vt Conceptionis B. V. M. 3. Quod multa sint nouitia B. V. nec ante Iustinianum extiterint. 4. Quod ab Imp̃ secularibus orta & instituta. 5. Quod non Sanctis quædam ordinata. Hæc Heshusius lib. De error. pont. tit. 26. Magiebu. g. Cent. 1. l. 6. c. 6.

AVTOR. Festiuare Sanctis, sanctum est: 1. Teste Ecclesiæ Autoritate primis quinque sæculis festa sanciente: apud Bellarm. lib. 3. c. 16. 2. Concilia item plura statuerunt. 3. Ratio Augustini lib. 10. Ciu. c. 4. Beneficiorum Dei solennitatibus dicamus, sacramque memoriam; ne volumine temporum ingrata subrepat obliuio. Atqui haud paruum est beneficium consummatio Sanctorum scilicet Ecclesiæ in exemplum, patrocinium, gaudium.

RESPONDEO nunc AD I. Deo festiuamus in Sanctis primariò; Sanctis secundariò & mediatè. Vnde idololatria esse non potest; quia Dulia Sanctus datur, Latria Deo.

AD II. Conceptio B. V. absolutè, non Conceptio immaculata, est festi causa, & ea certa, ac miraculosa, scilicet è sterili. &c.

AD III. sunt quædam recentia festa; quod & beneficia sint recentia. At Martyrum plerorumque & Confessorum festa sunt aliis alia antiquiora. &c.

AD IV. Non Imp̃ instituerunt;

sed pridem instituta solennizarunt, aut propagarunt, legibusque iuuerunt.

AD V. Vnustolū Episcopus Constantinopolitanus Iustiniano annuum recolebat; neque diu; priuato affectu.

Haecenus de Triumphantis Ecclesiæ Capite ac Membris, Christo & Sanctis, coronata Cultu: Porro Anima in Purgatorio, ante vita stadio decurso certi meta sunt, eamque lamina teneant Beus decreto Dei; licet ante afflicti pro debito; cumque degant velut in terrenis inter ac Calices. hinc tamen afflicti calisque debiti: Idcirco à Beatis filii hominum quoque proximum vendicant in nostris orationibus.

VII. DE PURGATORIO.

QVÆSTIO XC.

An sit Purgatorium?

LVTHERVS variatit. 1. In disputat. 1. tit. Ego eredo fornicere, imò ausim si uerè, sit Purgatorium esse: facile persuasor in crispianu de resurrectionem. 2. Id admittit; sed multis cum eodem Leone X. damnatis; vt non posse excip. probemas in eo salu. is incertas est: esse meo. & sic assidue peccare dum poenas horrent: liberat. & mirus beati, quam si satisfecissent. 3. Negat. & tus totum; solam mortem eius exulare & cetera. vltimum tenent omnes Rig. d. Luth. vt Cent. 1. lanch. Brent. Zyuing. Ochinus. &c.

CALVINVS, Infit. l. 3. c. 1. §. 8. Purgatorium est exitiale Satanæ commentum, Christi euacuat, contumeliam irrogat, & ricordia Christi, fidem labefactat. **M**ARTYR, sit, aut non sit; certe actus dei non est. Nituntur vno hoc; quod si fidem tollant, & discrimen peccati venialis.

SVADENT, istis. 1. Ex Scriptura. 1. 6. Cum dederit dilectis suis somnum redias Domini. 2. Eccl. 9. Nec oppro-